

EL CAS
de
CATALUNYA

APEL·LACIÓ
a les NACIONS UNIDES
CONFERÈNCIA SOBRE ORGANITZACIÓ INTERNACIONAL
San Francisco, Califòrnia, abril 1945

CONSELL NACIONAL CATALÀ
(Delegació als Estats Units)

Edita: ÒMNIUM CULTURAL

CEDEN - Centre de Documentació i Estudis sobre el Nacionalisme

Han col·laborat:

- JOSEP ALMEDA i GARCIA
- GUILLEN CARBONELL i ARMENGOL
- JOAN CREIXELL
- JOSEP A. IVERN i PRATS
- JOSEP MILLÀS i ESTANY
- JORDI MIRAVET i SANZ
- MARIA ANTÒNIA OLIVER
- NEMESI SOLÀ i FRANQUESA
- LLUÍS TORNER i POUS

SUMARI

- ◆ INTRODUCCIÓ, per Heribert Barrera
- ◆ EDICIÓ FACSIMIL, Apel·lació a les Nacions Unides
«El Cas de Catalunya», abril 1945 [*vegeu arxiu .pdf anglès*]
- ◆ VERSIÓ CATALANA

[*I n t r o d u c c i ó*]

L'Organització de les Nacions Unides va néixer, pràcticament, a la Conferència sobre Organització Internacional que es va reunir a San Francisco el 25 d'abril de 1945, patrocinada pels Estats Units, la URSS, el Regne Unit i la República de Xina. La Segona Guerra Mundial estava a les acaballes però durava encara: el suïcidi de Hitler i la capitulació alemanya van tenir lloc pocs dies després però encara havien d'escolar-se uns quants mesos abans que les primeres bombes atòmiques no fossin llençades sobre les ciutats japoneses d'Hiroshima i Nagasaki. La situació de Catalunya aleshores es prou coneguda: el feixisme de Franco conservava intacte tot el seu urc primitiu i moltes desenes de milers de catalans eren encara a les presons o a l'exili.

Malauradament era clar ja que els vencedors de la guerra no tenien la menor intenció de reconèixer les institucions representatives de Catalunya i de la República espanyola existents a l'exterior. Per tant quedava exclosa qualsevol participació catalana a aquella memorable Conferència que aplegava els representants de 50 estats, estesos a tots els cinc continents; que va redactar l'esborrany de la Carta de les Nacions Unides, i que fou indiscutiblement la més important de totes les conferències internacionals que fins aleshores s'havien celebrat.

Però, si era impossible participar-hi, calia almenys intentar que Catalunya hi fos d'alguna manera present. L'honor d'aquesta temptativa recau en la Delegació als Estats Units del Consell Nacional Català, formada aleshores per J. M. Fontanals, J. Ventura Sureda, J. Carner-Ribalta i J. A. Gibernau. Els tres primers, actuant en nom propi, com a membres de la Delegació, en nom de gairebé totes les nombroses entitats catalanes constituïdes a Amèrica, que expressament els autoritzaren, i també, com diu el seu escrit, «en nom del poble de Catalunya, la veu del qual es troba silenciada», s'adreçaren als quatre estats patrocinadors de la Conferència sol·licitant de presentar i registrar l'*Apel·lació a les Nacions Unides* que el present opuscle reproduceix.

L'Apel·lació exposa breument la situació de Catalunya, «una de les poques nacions d'Europa els drets nacionals de les quals no han estat reconeguts» i reclama justícia. El document és

prou curt perquè resulti sobrer resumir-lo. Però hi ha tanmateix un argument bàsic que em sembla necessari recalcar perquè és de perenne actualitat. Diu l'*Apel·lació*: «El conflicte entre Catalunya i Espanya, com qualsevol altre problema entre una nacionalitat oprimida i el seu opressor, sempre ha estat un problema de natura internacional. El de Catalunya no és un problema espanyol, sinó un problema europeu... Classificar la qüestió catalana entre els problemes interns de l'Estat espanyol és nomenar l'opressor de Catalunya únic jutge i jurat en una causa en què el jutge és part».

Catalunya (no podem deixar mai de tenir-ho present) va perdre les seves llibertats el 1714 com a conseqüència d'un conflicte internacional. No és gens estrany, doncs, que molts catalans hagin pensat, repetides vegades, que seria a rel d'un altre conflicte internacional que podríem recobrar-les. La relació demogràfica fa molt difícil, almenys per ara, que la sobirania perduda ens sigui integralment restituïda per una decisió democràtica del conjunt dels ciutadans de l'Estat espanyol. Nosaltres som massa pocs i la voluntat assimilista de la major part dels altres és massa forta. Si a això hi afegim el problema que la immigració ens ha creat i, per què no reconèixer-ho, el tarannà acomodaticí del nostre poble, les perspectives de veure reconegut el nostre dret a l'autodeterminació per un acte intern de l'Estat espanyol són més aviat escasses.

D'aquí la necessitat de plantejar-nos sempre la possibilitat de recurs davant de les altes instàncies internacionals, quan una ocasió mínimament favorable se'ns presenti. Diverses ocasions s'han presentat, almenys en aparença, en el curs d'aquest segle, però cap dels nostres intents no ha pogut tirar endavant ni tan sols ha merescut una presa en consideració. Que aquests fracassos no ens acovardeixin. Si en un futur més o menys llunyà una clarícia d'esperança torna a aparèixer, en una Europa unida o allí on sigui, cal que Catalunya, si no ha recuperat ja la seva llibertat per altres vies, plantegi altre cop el seu problema. Els tres patriotes que, fa gairebé quaranta anys, van intentar fer-ho a San Francisco, ens han deixat amb la seva *Apel·lació* un precedent i un exemple.

No voldria acabar aquests mots introductoris esquivant una qüestió que el lector podria plantejar-se. L'*Apel·lació* fou presentada per la Delegació als Estats Units del Consell Nacional Català, no pel Consell tot sencer. A la primavera del 1945 els desplaçaments de persones d'un costat a l'altre de l'Atlàntic no eren encara gaire fàcils, sobretot pels refugiats, però les comunicacions postals i telegràfiques s'havien pràcticament normalitzat. Per què el Consell, que no va desautoritzar la iniciativa, no se la va fer plenament seva?

Recordaré que el Consell Nacional Català va ésser constituït a Londres el juliol del 1940 i va quedar format per Pere Bosch Gimpera, Josep M. Batista i Roca, Josep Trueta, Ramon Perera i Fermí Vergés, sota la presidència de Carles Pi-Sunyer. El 1942 el Consell passà per un moment de profunda crisi, fruit dels problemes complexos que l'exili plantejava als catalans, especialment pel que fa a llurs relacions amb els republicans espanyols. El 1944, no obstant, el Consell es va reconstituir i ampliar i als consellers anteriors s'afegiren els representants de les Comunitats Catalanes d'Amèrica (entre els quals el gran poeta Josep Carner, Josep Carner-Ribalta i el Dr. Antoni Trias Pujol), representants de sectors polítics (entre els quals Manuel Serra i Moret), membres del Consell creat a França pel president Companys i àdhuc un representant dels moviments interiors de resistència. Però els problemes que havien donat lloc a la crisi de dos anys abans, continuaven de fet pendents i l'alliberament de França, on residia el president de la Generalitat Josep Irià, tornava a portar al país veí el centre de gravetat de la política catalana a l'exili. És per totes aquestes raons, i molt especialment també per les desavinences internes d'Esquerra Republicana de Catalunya, que l'abril del 1945 el Consell Nacional Català estava ja en vies de dissolució. De dret aquesta no va tenir lloc fins dos mesos més tard, quan el president Irià va encarregar a Carles Pi-Sunyer de formar Govern de la Generalitat. Però aquell més d'abril el Consell no era ja prou operatiu per a gosar assumir, enfront del president de la Generalitat, la representació del poble de Catalunya. Només un membre del Consell, Carner-Ribalta, i dos dels seus companys de la Delegació als Estats Units, van atrevir-se a fer-ho. A quaranta anys de distància, vist tot el que s'ha esdevingut després i per petit que hagi estat el profit que immediatament se'n va treure, no em puc estar de congratular-me'n i d'aplaudir-ho.

Heribert Barrera

Publicat i distribuït pel
CONSELL NACIONAL CATALÀ
(Delegació als Estats Units)
239 West 14th Street, New York, USA

EL CAS
de
CATALUNYA

Í N D E X

- I. Als Estats Units d'Amèrica, al Regne Unit de Gran Bretaña i Irlanda del Nord, a l'URSS i a la República de Xina, patrocinadors de la Conferència de les Nacions Unides sobre organització internacional, San Francisco.

- II. Apel·lació a les Nacions Unides en nom de Catalunya.

- III. Apèndixs.

Als Estats Units d'Amèrica,
al Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord,
a l'URSS i a la República de Xina,
patrocinadors de la Conferència de les Nacions Unides
sobre organització internacional, San Francisco:

Com sigui que Catalunya (malgrat la seva present subjecció a Espanya) és una nació ben definida,¹ com ho prova la seva història i les característiques ètniques, el seu idioma propi, la seva literatura i cultura, les seves lleis específiques, els seus costums i les seves tradicions, i sobretot la seva present voluntat i desig de recobrar la seva sobirania nacional;

Com sigui que Catalunya (pel fet de no ésser reconeguda com a nació) no es pot unir a les Nacions Unides ni declarar la guerra a cap potència de l'Eix i així ésser admesa a la Conferència de San Francisco;

Com sigui que Catalunya, pel fet de estar ocupada per les forces feixistes del general Franco, no pot proclamar el seu estat bel·ligerant *de facto* contra l'Eix ni poden ésser reconeguts oficialment el gran nombre dels seus fills que lluiten actualment en els Exèrcits de les Nacions Unides;

Com sigui, d'altra banda, que les institucions legals representatives de Catalunya han deixat d'existir (puix que el seu president, Lluís Companys, fou executat per Franco,² i el seu Govern democràtic abolit i dispersat);

Per tant, nosaltres, en nom propi, com a membres del Consell Nacional Català³ (Delegació als Estats Units), en nom de 75.000 catalans organitzats a l'hemisferi americà,⁴ i en nom del poble de Catalunya, la veu del qual es troba silenciada,

1. Veure Apèndix núm. 1.

2. Hom ha de considerar que el president de Catalunya és el primer i únic cap d'una nació que ha estat executat pel feixisme nazi.

3. Veure Apèndix núm. 2.

4. Veure Apèndix núm. 2a i núm. 2b.

D E M A N E M als patrocinadors de la Conferència de San Francisco:

QUE, ateses les circumstàncies especials i la posició única de Catalunya; atès que Catalunya és una de les poques nacions europees els drets nacionals de les quals no han estat encara reconeguts, CATALUNYA SIGUI CONSIDERADA COM UN CAS ESPECIAL i, atès que no pot estar representada ni efectivament prendre part en les tasques de la Conferència, LI SIGUI PERMÈS DE PRESENTAR I REGISTRAR LA PRESENT APEL·LACIÓ A LES NACIONS UNIDES davant els seus representants a San Francisco.⁵

Nova York, 14 d'abril de 1945

J. CARNER- RIBALTA

J. M. FONTANALS

J.VENTURA SUREDA

*Membres de la Delegació als Estats Units
del Consell Nacional Català de Londres
(Registrats al Departament d'Estat, el 28 de març de 1942)*

5. I respectuosament us demanem com a patrocinadors que tingueu a bé de cursar l'adjunta Apel·lació al president de la Conferència de San Francisco per tal que, al seu degut temps, sigui inclosa a l'Ordre del dia de la Conferència.

APEL·LACIÓ

A LES NACIONS UNIDES

EN NOM DE

CATALUNYA

La situació especial de Catalunya com a nació la priva de poder tenir representants legals i de poder ésser present en aquesta Conferència per participar, amb les Nacions Unides, a traçar la Carta de l'organització internacional per a la pau i la seguretat. Però és precisament mirant aquesta situació única de Catalunya que hem decidit de presentar el seu cas a la vostra atenció per tal que els drets de 3.000.000 de catalans¹ puguin ésser coneguts per totes les Nacions Unides i puguin ésser tinguts en compte amb justícia en la Carta per al nou món. No presentem un problema de fronteres o de reconstrucció política, de recobrament econòmic o de matèries similars que no s'han de resoldre fins després que l'organització de la seguretat serà instaurada. Presentem un cas de llibertat nacional que reclama solució o almenys que sigui tingut en compte, precisament mentre durin les negociacions per a la seguretat.

Catalunya existí com a nació lliure fins al 1714, que fou finalment incorporada per força a l'Estat espanyol, i constitueix una de les poques nacions d'Europa els drets nacionals de les quals encara no han estat reconeguts. Això fa el cas de Catalunya un problema gairebé antiquat, sobretot perquè la majoria dels problemes de les nacionalitats europees se suposa que foren resolts a Versalles. Però el de Catalunya no hi fou resolt; en acabar la Primera guerra mundial les seves llibertats no foren restaurades com les de les altres nacionalitats. És per aquesta raó que presentem aquí el seu problema com un cas especial i com un afer que reclama consideració i solució per tal que la Carta que serà redactada per a la nova Europa no constitueixi una vegada més una injustícia per a Catalunya.

1. Pròpiament, les terres catalanes inclouen, a més de Catalunya, els vells reialmes de València i de Mallorca, així com també l'antic territori català del Rosselló, annexat a França. Això constitueix la «Gran Catalunya», amb un total de població de gairebé 6.000.000, on l'idioma català és parlat arreu.

En certa manera, la tan perllongada captivitat de Catalunya i el seu retardat alliberament són deguts, més que a derrotes militars, a repetides dissorts diplomàtiques experimentades per Catalunya. El 1713, pel Tractat d'Utrecht, després d'una llarga guerra contra el seu opressor espanyol, els drets de Catalunya foren dejectats pels seus propis aliats i sacrificats a la «política de la força» i a qüestions de conveniència. El 1919, a Versalles, malgrat els 18.000 voluntaris catalans aportats als exèrcits aliats, els drets de la nostra infortunada nació foren una vegada més passats per alt. El 1924, a Ginebra, per raó dels defectes de les clàusules del Pacte i de la presència d'Espanya a la Lliga de Nacions (que feia impossible la requerida unanimitat en tals matèries), la Lliga de Nacions no pogué ni tenir en compte les demandes de llibertat de Catalunya. El 1937, a la Conferència de Lió, els drets de Catalunya foren igualment desatesos i, en canvi, per altra banda, fou considerada vàlida la demanda d'Itàlia respecte al «dret d'intervenir a Espanya per evitar la instauració d'una República Catalana independent».²

Aquesta indiferència diplomàtica tradicional envers les demandes de Catalunya no hauria d'induir ningú a creure que el problema català no tingui relació amb el manteniment a Europa d'una pau i una seguretat permanents. La «Qüestió Catalana» ha estat al fons de tot el malestar i de tots els disturbis polítics a la Península Ibèrica durant les tres centúries passades, i no hi ha hagut mai a Europa cap força o potència agressiva que no hagi tractat, en un moment o altre, d'especular amb el descontentament català per enfortir o assegurar l'èxit dels seus plans. Com un exemple, esmentarem que, durant el període de la Revolució francesa, Robespierre personalment, amb vista a guanyar Catalunya a la seva causa, visità Barcelona duent en una carpeta la «Constitució de Catalunya» ja redactada. A penes un quart de segle més tard, Napoleó Bonaparte, per plantar un primer peu a la Península, creà de fet l'Estat català i tractà d'establir un Govern català separat del del regne d'Espanya. En temps recents, en la Geopolítica dels alemanys³ per la Meçliterrània, la «Gran Catalunya» (és a dir, l'antic regne català o els actuals territoris de parla catalana: Catalunya, València, Balears i el Rosselló) està destinada a fer un gran paper contra França i les seves possessions a l'Àfrica, però Catalunya no acceptà el «Nou Ordre» dels nazis. Com a prova final de la importància de Catalunya en l'estabilitat d'Europa, qualsevol estadista ben informat i amb visió reconeixerà que, a menys que el problema nacional de Catalunya sigui resolt satisfactòriament, mai no hi haurà veritable pau a la Península Ibèrica.⁴

2. A. B. Keith, *The King, the Constitution, the Empire, and Foreign Affairs*, 1936-7, pp. 166-167.

3. *Spaniens Tor zum Mittelmeer und die katalanische Frage*, Franz Pauser (Teubner, Leipzig und Berlin, 1938). (Veure Apèndix núm. 2b.)

4. Veure Apèndix núm. 3.

Ara que serà redactada la Carta definitiva de les nacions del món per a una pau durable, Catalunya no pot deixar aquesta oportunitat sense clamar justícia a les Nacions Unides per ser degudament reconeguda, abans que hom cometi nous errors irreparables al moment d'aquesta redacció, i la seva llibertat nacional torni a ésser ajornada indefinidament.

En apel·lar a vosaltres en demanda de justícia, Catalunya vol declarar plenament les seves aspiracions i l'abast dels seus drets. Formalment demanem a aqueixa Conferència que no cometi el mateix error de la Conferència de la Pau a Versalles, en la qual la demanda de Catalunya fou rebutjada amb l'erroni argument que es tractava d'un simple cas d'autonomia a ésser concedida per Espanya, i com a tal era un problema intern, un «conflicte familiar», a resoldre per l'Estat espanyol. Tampoc no podríem permetre que les Nacions Unides jutgessin els drets de Catalunya sobre la mateixa base en què ho féu la Lliga de Nacions, que els classificà com un simple problema minoritari dins Espanya. Catalunya és una nació i ha d'ésser reconeguda com a tal abans de poder traçar cap organització política per a Espanya, per a la Península Ibèrica, per al continent europeu o per al món alliberat.

És innecessari de cansar la vostra atenció detallant les raons històriques, ètniques, lingüístiques i culturals que proven les característiques nacionals de Catalunya; no és necessari tampoc que presentem una llista de les persecucions i opressions de què Catalunya ha estat i és víctima. Tampoc no creiem necessari adduir prova de la seva determinació i de la seva voluntat sempre en augment de tornar a viure com una nació lliure. No tenim ni necessitat d'assenyalar que la lluita per la seva llibertat ha estat persistent per centúries. El 1640, després del primer atemptat contra les seves llibertats, Catalunya lluità contra Espanya (Guerra de Secessió) i proclamà la República catalana; el 1714, després que els seus drets nacionals foren menystinguts a Utrecht, Catalunya continuà la lluita contra Espanya i França, àdhuc després d'haver estat abandonada per les seves aliades (Anglaterra, Àustria, Portugal i Holanda); el 1931, Catalunya portà la davantera a la Península en la revolta cívica i democràtica contra la monarquia borbònica, proclamà la República catalana⁵ i féu possible la República espanyola; el 1931, Catalunya organitzà un plebiscit nacional en el qual un 98 per cent de la població proclamà la voluntat de Catalunya de governar-se per ella mateixa (*self-government*); el 1934, després que la República espanyola hagué caigut a mans de les forces reaccionàries feixistes, Catalunya s'aixecà per la democràcia i la llibertat nacional i proclamà l'Estat català com a part d'una Confederació de Nacions Ibèriques;⁶ el 1936, en produir-se el

5. Veure Apèndix núm. 4.

6. Veure Apèndix núm. 5.

cop nazifeixista de Franco i la Falange, Catalunya esdevingué el baluard de l'antifeixisme i lluità alhora per la seva llibertat nacional.

Hi ha, però, una qüestió que cal que quedi ací ben clarament establerta, per tal d'acabar amb qualsevol possible mala interpretació. Ens referim a la natura permanent i inalterable del problema català. En altres paraules, els punts bàsics de les aspiracions catalanes no canvien amb l'existència a Espanya d'un règim més o menys liberal, ni tampoc amb un grau major o menor de persecució o d'opressió. Per exemple, les aspiracions de Catalunya subsisteixen independentment de l'existència o la no existència de Franco a Espanya. Catalunya ha estat una nacionalitat oprimida sota la monarquia, sota la República espanyola i sota Franco.⁷ L'eliminació de Franco *per si sola* no resol el problema nacional català, així com no quedà resolt amb el simple enderrocament de la monarquia borbònica. Catalunya lluita contra Franco i per l'enderrocament del seu règim feixista amb el mateix esperit que lluita per la destrucció d'Hitler i d'Hirohito. Franco és el present tirà de Catalunya, però amb la doble funció de representant del nazifeixisme i de representant de l'Estat unitari espanyol. L'eliminació de Franco deslliurà Catalunya del nazifeixisme, però no la deslliurà de l'opressió espanyola.

Això ens porta al perill veritable de qualsevol «solució» catalana efectuada a base de rutina i mala interpretació. Per aquesta raó apel·lem ací a les Nacions Unides abans que adquireixin qualsevol compromís amb referència a Espanya. Hi ha massa gent que erròniament creu que el plet català és merament un problema espanyol. No ho és. Hi ha una tendència a classificar la qüestió catalana entre els problemes interns d'Espanya. El conflicte entre Catalunya i Espanya, com qualsevol altre problema entre una nacionalitat oprimida i el seu opressor, sempre ha estat un problema de natura internacional. El de Catalunya no és un problema espanyol, sinó un problema europeu. A la taula de la pau de Versalles, els problemes de les altres nacionalitats europees foren resolts en aquests termes.

Classificar la qüestió catalana entre els problemes interns de l'Estat Espanyol és nomenar l'opressor de Catalunya únic jutge i jurat en una causa en què el jutge és part. Ni Catalunya ni cap altra nació oprimida no pot esperar justícia del seu propi opressor.

Com la història demostra, ni tan sols una Espanya liberal i democràtica del tipus de la República Espanyola no és capaç de resoldre el problema nacional català.⁸⁻⁹ La majoria dels

7. Veure apèndix núm. 6.

8. El 1932, la República espanyola concedí a Catalunya un Estatut d'Autonomia, considerablement retallat de la voluntat expressada per Catalunya en un referèndum. L'Estatut, naturalment, demostrà ésser insuficient.

9 . Veure apèndix núm. 7.

polítics i estadistes de l'ex República espanyola viuen en l'errònia noció que els principis i les clàusules de la Carta de l'Atlàntic s'apliquen a l'Estat espanyol però no a Catalunya i a les altres nacionalitats incorporades per força dintre l'Estat espanyol.

D'aquí que Catalunya no pugui acceptar la premissa que la seva llibertat nacional sigui identificada i confosa amb el problema de restaurar la democràcia i el règim republicà a Espanya. Al seu degut temps, les Nacions Unides s'hauran d'enfrontar amb el problema espanyol, i Catalunya ajudarà amb tota la seva força a resoldre'l, però la seva denominació i solució no té relació directa amb el problema de la llibertat nacional de Catalunya.

Que no sigui mal interpretada aquesta declaració nostra. Catalunya està vivament interessada en l'Espanya democràtica.¹⁰ 150.000 joves catalans moriren en la Guerra civil espanyola per eradicar el feixisme d'Espanya i assegurar la subsistència de la democràcia a la Península Ibèrica. Però és com a catalans que el poble de Catalunya vol participar en el benestar del bloc de pobles ibèrics.¹¹ Els catalans volen que llurs drets de nació siguin reconeguts, per tal que Catalunya, per l'autodeterminació, pugui lliurement unir-se a la reorganització política de la Península. Una vegada lliure i degudament reconeguda com a nació, Catalunya estarà en situació de poder considerar, per exemple, una Confederació d'Estats d'Ibèria, sobre la base de drets iguals en una associació voluntària, en la qual els catalans, els bascos, els gallecs, els espanyols i els portuguesos podrien participar.

D'altra banda, estant Catalunya absolutament identificada amb la causa de les Nacions Unides —als exèrcits de les quals molts dels seus fills lluiten en tots els fronts—, declara estar disposada a acceptar els sacrificis que la reorganització d'Europa pugi demanar d'ella, per molt captivada que estigui la seva sobirania i llibertat com a nació.

En resum, Catalunya

D E M A N A de les Nacions Unides:

- a) QUE el seu retardat cas d'alliberació nacional sigui, des d'aquest moment, posat a l'ordre del dia com un cas que necessita immediata atenció.
- b) QUE la seva reclamació d'autogovern sigui registrada per a solució immediata sota els principis i les clàusules de la Carta de l'Atlàntic, independentment de qualsevol solució política que sigui planejada per a Espanya.

- c) QUE la seva posició dins de l'organització política d'Espanya sigui decidida per Catalunya mateixa, a través de plebiscit dels catalans nacionals, després de reconegut el seu *status* de nació.
- d) QUE qualsevol altra desavinença o disputa entre Catalunya i Espanya sigui sotmesa per ésser oïda davant el Consell de les Nacions Unides o la Cort Internacional de Justícia.

En sotmetre aquesta reclamació d'alliberament nacional davant aquesta Conferència i davant l'opinió pública internacional, Catalunya espera justícia de les Nacions Unides.

Nova York, 14 d'abril de 1945.

J . CARNER-RIBALTA

J. M. FONTANALS

J. VENTURA SUREDA

Membres de la Delegació als Estats Units
del Consell Nacional Català de Londres

(Registrats al Departament d'Estat, el 28 de març de 1942)

EL CAS DE CATALUNYA

A P È N D I X S

APÈNDIX núm. 1

EXISTÈNCIA DE LA NACIÓ CATALANA A TRAVÉS DELS TEMPS

(El seu status nacional d'ençà del segle VIII)

- Dos segles sota la dependència dels emperadors francs.
- Quatre segles d'independència nacional.
- Tres segles d'unió amb Espanya mitjançant un pacte (1469).
- Dos segles de dominació castellana per dret de conquesta (1714).
- Quatre anys d'autonomia limitada i insuficient, garantida per la República Espanyola l'any 1932.
- Sis anys sota la dominació feixista i sotmesa absolutament a Espanya a través de Franco (1939).

APÈNDIX núm. 2

EL CONSELL NACIONAL CATALÀ

Fundat a Londres, l'any 1940. Els seus membres són:

PRESIDENT: Carles Pi-Sunyer

CONSELLERS (a Londres) Josep M. Batista i Roca

Dr. Josep Trueta

Fermí Vergés

Ramon Parera

J. Carner Ribalta

(a EUA) Josep Carner

(a Mèxic) Josep Tomàs i Piera

Baltasar Samper

Ferran Zulueta

Dr. Salvador Armendares

Dr. F. Paniello

(a Cuba) J. Conangla i Fontanilles

(a Colòmbia) Dr. Antoni Trias

Joan de Garganta

(a Bolívia) Dr. Santiago Pi-Sunyer

(a Argentina) M. Serra i Moret

H. Nadal i Mallol

(a Uruguai) F. Bergós Ribalta

(a Catalunya) X (un membre del moviment clandestí «Front Nacional Català»)

EXILIATS CATALANS ORGANITZATS
QUE HAN AUTORITZAT LA DELEGACIÓ DELS ESTATS UNITS
DEL CONSELL NACIONAL CATALÀ
A PRESENTAR LES ASPIRACIONS NACIONALS DE CATALUNYA
A LES NACIONS UNIDES

ARGENTINA:

Casal de Catalunya	Buenos Aires
Associació Mutualista Montserrat	Buenos Aires
Protectora Ensenyança Catalana	Buenos Aires
Comitè Llibertat	Buenos Aires
<i>Ràdio Hora Catalana</i>	Buenos Aires
<i>Revista Ressorgiment</i>	Buenos Aires
Casal Català	Córdoba
Centre Català	Rosario
Centre Català	La Plata
Centre Català	Bahía Blanca
Grup Patriòtic Català	Mendoza
Societat Catalana d'Estudis Socials Econòmics i Polítics	Buenos Aires

XILE:

Agrupació Patriòtica	Santiago
Centre Català	Santiago
<i>Revista Germanor</i>	Santiago
<i>Hora Radial Catalana</i>	Santiago
Auxili Mutual	Santiago
<i>Revista Noticiari Català</i>	Santiago
Grup Escènic Vilanova	Santiago
Orfeó Català	Santiago
Club Esportiu Barcelona	Santiago
Centre Català	Valparaíso
Centre Català	Concepción
Del. Comunitat Catalana	Valdívia
Del. Comunitat Catalana	Cautin
Del. Comunitat Catalana	Curico
Del. Comunitat Catalana	Linares

COLÒMBIA:

Comunitat Catalana	Bogotà
Comissariat Ensenyança Catalana	Barranquilla

COSTA RICA:

Comunitat Catalana	San José
--------------------	----------

CUBA:

Centre Català	Havana
Club Separatista Havana	Havana
Revista <i>La Nova Catalunya</i>	Havana
Grop N . R. «Catalunya»	Santiago

REPÚBLICA DOMINICANA:

Club Català	Ciudad Trujillo
-------------	-----------------

EQUADOR:

Del. Consell Nacional Català	Guayaquil
------------------------------	-----------

GUATEMALA:

Del. Catalan Colony	Guatemala City
---------------------	----------------

MÈXIC:

Comunitat Catalana	Mexico City
Acció Catalana	Mexico City
<i>El Poble Català</i>	Mexico City
Estat Català	Mexico City
Orfeó Català	Mexico City
Esquerra Catalana (Secretariat)	Mexico City
Unió General de Treballadors	Mexico City
Partit Socialista Català	Mexico City

URUGUAI:

Casal Català	Montevideo
<i>Hora Catalana de Ràdio</i>	Montevideo
Protectora Ensenyança Catalana	Montevideo

VENÈÇUELA:

Catalan Delegation	Caracas
--------------------	---------

EUA:

Casal Català	New York
<i>Free Catalonia</i>	New York

El dos de març de 1943, la delegació dels Estats Units del Consell Nacional Català va enviar el telegrama següent a les organitzacions catalanes esmentades abans i residents a l'hemisferi americà:

EN PREVISIÓ POSSIBLES EMERGÈNCIES QUE ES PUGUIN PRESENTAR AVIAT ÉS URGENT QUE ENS TELEGRAFIEU LA VOSTRA AUTORITZACIÓ PER A PRESENTAR DAVANT LES NACIONS UNIDES, EN NOM DELS GRUPS DEL VOSTRE TERRITORI, LES ASPIRACIONS NACIONALS DE CATALUNYA.

(Les respostes a continuació: traducció de cables i cartes.)

DE SANTIAGO DE CHILE:

ELS CATALANS DE XILE AUTORITZEM PLENAMENT LA VOSTRA DELEGACIÓ A ACTUAR EN NOM NOSTRE DAVANT LES CANCELLERIES. Signat: Agrupació Patriòtica, Centre Català de Santiago, Centre Català de Valparaíso, Centre Català de Concepción, Delegacions de Valdivia, Cautín, Curico i Linares, Revista *Germanor*, *Hora Radial Catalana*, Auxili Mutual, Revista *Noticiari Català*, Grup Escènic E. Vilanova, Club Esportiu Barcelona.

DE MÈXIC, CIUTAT:

EN RESPOSTA AL VOSTRE TELEGRAMA, AUTORITZEM PLENAMENT LA VOSTRA DELEGACIÓ A REPRESENTAR-NOS DAVANT LES CANCELLERIES EN EL PLANTEJAMENT DEL NOSTRE PROBLEMA SEGONS LES BASES DEL CONSELL NACIONAL. Signat: Tomàs i Piera, President Comunitat, Aymamí, Director *Poble Català*.

TOTS ELS NOSTRES AMICS S'ADHEREIXEN AL MOVIMENT DE LES COMUNITATS CATALANES I DONARAN SUPORT A LES ACCIONS QUE PORTAREU A TERME D'ACORD AMB LES INSTRUCCIONS DEL CONSELL DE LONDRES. Signat: Acció Catalana, Bosch, Peypoch.

ESTAT CATALÀ US AUTORITZA A REPRESENTAR-LO DAVANT LES CANCELLERIES PER TAL QUE ES RECONEGUI COMPLETAMENT LA SOBIRANIA NACIONAL CATALANA QUE ES DEMANA. Firmat: Marcel·lí Perelló.

L'ASSEMBLEA DEL SECRETARIAT DE L'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (MEMBRE DE LES COMUNITATS CATALANES D'AMÈRICA) AUTORITZA LA VOSTRA DELEGACIÓ A REPRESENTAR-LA DAVANT LES CANCELLERIES EN LA PRESENTACIÓ DEL PROBLEMA NACIONAL CATALÀ D'ACORD AMB EL CONSELL DE LONDRES. Signat, Joan Loperena, Secretari.

EL SECRETARIAT DE LA UNIÓ GENERAL DE TREBALLADORS, QUE DÓNA SUPORT AL MOVIMENT DE REIVINDICACIÓ NACIONAL ENCAPÇALAT PER CARLES PI-SUNYER, PRESIDENT DEL CONSELL NACIONAL CATALÀ FUNDAT A LONDRES, ASSABENTAT QUE LA VOSTRA DELEGACIÓ SOL·LICITA L'AUTORITZACIÓ DELS GRUPS DE CATALANS A L'EXILI, US DEMANA QUE REPRESENTEU ELS MEMBRES DE LA UNIÓ GENERAL DE TREBALLADORS DE CATALUNYA DAVANT LES CANCELLERIES. Signat: Miquel Ferrer, Secretari General; Joan Fronjosà, Joan Gilabert, membres del Secretariat.

(Un telegrama del Partit Socialista Català, signat per Ferrer, fou rebut considerablement mutilat pel departament de Censura. L'autorització fou confirmada més tard per carta.)

DE COLÒMBIA:

LA COMUNITAT CATALANA DE COLÒMBIA AUTORITZA LA DELEGACIÓ DE NOVA YORK DEL CONSELL NACIONAL CATALÀ A ACTUAR EN NOM SEU EN LA PRESENTACIÓ DEL PROBLEMA CATALÀ. Signat: Antoni Trias.

COMISSARIA DE LA DELEGACIÓ D'ENSENYANÇA DE LA COMUNITAT PREGA CONSELL NACIONAL LONDRES A NOVA YORK PRESENTAR PROBLEMA NACIONAL. Signat: Solé Pla, Vinyes, Rabat.

DE CuBA:

EN RESPOSTA A LA VOSTRA CARTA, ENS PLAU AUTORITZAR-VOS EN NOM DEL CENTRE CATALÀ, EL CLUB SEPARATISTA DE L'HAVANA I LA NOVA CATALUNYA, A REPRESENTAR-LOS EN LA PRESENTACIÓ DE LA CAUSA NACIONAL D'ACORD AMB EL TEXT DE LA DECLARACIÓ DEL CENTRE CATALÀ DE L'HAVANA DE L'AGOST DE 1943. Signat: Josep Conangla, President. Carles Gubern, Director *La Nova Catalunya*. Joan Torres Picart, Secretari.

En una carta rebuda de Santiago de Cuba, signada per S. Carbonell i J. Sais Julià, President i Secretari, respectivament, del grup N. R. Catalunya, diuen:

ENVIAREM PLENA AUTORITZACIÓ EN EL BENENTÈS QUE ELS PRINCIPIS DE LA PLENA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA SIGUIN ACATATS.

DE L'ARGENTINA:

US AUTORITZEM PLENAMENT A REPRESENTAR-NOS DAVANT LES NACIONS UNIDES EN L'EXPOSICIÓ DE LES ASPIRACIONS NACIONALS CATALANES. Signat: Casal Catalunya, Associació Mutualista Montserrat, Protectora Ensenyança Catalana, Comité Llibertat, Ràdio *Hora Catalana*, Revista *Ressorgiment*, tots de Buenos Aires, i Casal Català de Còrdoba, Centre Català de Rosario, Centre Català de La Plata, Centre Català de Bahía Blanca. Signat: Escolà, President. Joan' J. Llorens, Secretari.

La Societat Catalana d'Estudis Econòmics de Buenos Aires va enviar una carta confirmant l'adhesió als continguts del telegrama enviat per la Comunitat Catalana de Buenos Aires, en el qual s'havia omès involuntàriament el seu nom.

EN NOM DELS CATALANS DE MENDOZA, US AUTORITZEM A ACTUAR D'ACORD AMB EL VOSTRE PROGRAMA. Signat: Grup Patriòtic Català, Francesc X. Cortada.

DE L'URUGUAI:

US AUTORITZEM A PRESENTAR EL NOSTRE PROGRAMA DAVANT LES CANCELLERIES. Signat: Casal Català, *Hora Catalana*, Associació Protectora Ensenyança Catalana.

DE LA REPÚBLICA DOMINICANA:

DONEM SUPORT QUALSEVULLA ACCIÓ EMPRESA PEL CONSELL NACIONAL CATALÀ A LONDRES, D'ACORD AMB LA POLÍTICA PORTADA A TERME FINS ARA PEL CONSELL ESMENTAT. Signat: Eduard Barba, Secretari del Club Català.

DE COSTA RICA:

ELS CATALANS ENS ESTEM ORGANITZANT A COSTA RICA. ENVIAREM AUTORITZACIÓ EN EL MOMENT OPORTÚ. Signat: Silvestre Isem.

DE L'EQUADOR:

AUTORITZEM LA DELEGACIÓ DE NOVA YORK. Signat: L. Vidal Guitart, delegat del Consell Nacional Català a Guayaquil.

DE VENEÇUELA:

ELS CATALANS ENS ESTEM ORGANITZ'ANT A CARACAS. ENVIO AUTORITZACIÓ EN EL SEU NOM. Signat: Dr. August Pi-Sunyer.

DE GuATEMALA:

EN NOM DE LA COLÒNIA CATALANA DE LA CIUTAT DE GUATEMALA, AUTORITZO LA DELEGACIÓ DE NOVA YORK A REPRESENTAR-LA. Signat; Enric Segura Guardiola.

APÈNDIX núm. 2b

IMPORTÀNCIA DELS CATALANS A L'AMÈRICA LLATINA

D'un *informe* del Bureau of Latin American Research, 1714 Rhode Island Avenue, N. W. Washington, D. C. núm. M-12, 22 de juny del 1942:

NOTES SOBRE ELS CATALANS A L'AMÈRICA LLATINA

(Organitzacions i Publicacions)

NOTA INTRODUCTÒRIA

Waldo Frank, en el seu llibre *Virgin Spain (Espanya verge)* escriu que «el català d'Espanya és un foraster a casa seva». Aquesta veritat incontestable és sovint descurada o incompresa, i la gent es pregunta per què quan es demana a un nadiu de la província de Catalunya de quina nacionalitat és, li contesten «català» i no «espanyol».

La «qüestió catalana», igual que la «qüestió basca», ha estat durant molt de temps la preocupació principal dels governs espanyols successius. Però fins a l'esclat de la Guerra civil espanyola el problema català no havia tingut cap importància en els afers inter-americanos. L'extensió d'aquest problema a l'Amèrica Llatina es va produir amb l'arribada allí de milers de refugiats catalans que, si bé són súbdits espanyols, mantenen molta de la seva individualitat catalana per garantir l'estudi dels seus grups independentment dels elements espanyols de l'Amèrica Llatina.

Els catalans de l'Amèrica Llatina, aproximadament uns 75.000, són gairebé tots membres de centres o organitzacions culturals catalanes. Tots són militants anti-feixistes, car el feixisme representa la negació de la seva autonomia regional i també perquè és contrari a les tradicions liberals de Catalunya.

Les notes següents sobre Catalunya i la seva cultura han estat aplegades en entrevistes amb dirigents catalans instal·lats a Nova York, i naturalment donen el seu punt de vista sobre la «Qüestió Catalana». Les presentem aquí només per donar un fons a les activitats dels grups catalans a l'Amèrica Llatina i a les premisses sobre les quals es basen aquestes activitats. Aquesta oficina no fa en absolut cap judici sobre aquestes demandes catalanes, car per fer una anàlisi de la «Qüestió Catalana» caldria que s'escoltessin les parts diferents en conflicte.

HISTÒRIA POLÍTICA DE CATALUNYA

Catalunya va esdevenir una entitat nacional en el segle XII. Des del segle XIII al XV Catalunya va assolir el cim del seu esplendor polític y cultural. Confederada amb Aragó, Catalunya va conservar la plena sobirania amb una dinastia autòctona, i el rei català era el vincle d'unió entre els catalans i els aragonesos.

Catalunya va alliberar les Illes Balears dels sarraïns, així com les terres de València, que esdevingueren territori català. L'expansió catalana va continuar vers Sicília, Sardenya, Nàpols, Grècia i Àsia Menor.

La decadència de Catalunya començà el 1410 quan, a la mort del rei català Martí l'Humà, el tron catalano-aragonès

fou ocupat per un rei castellà, Fernando de Antequera. El casament de Fernando de Aragón i Isabel de Castilla va unir els dos grans reialmes peninsulars. El descobriment d'Amèrica, que fou possible amb els diners i l'esforç català, fou portat a terme exclusivament en nom de Castella. Es va impedir que els catalans participessin en la colonització del Nou Món i fins i tot se'ls va prohibir que hi comerciessin. Però cal remarcar que alguns dels més grans missioners de la Fe i fundadors de missions foren catalans, com és ara Juníper Serra a Califòrnia i sant Xavier a les Filipines.

Catalunya es va rebel·lar contra la dominació creixent de Castella l'any 1640 i novament l'any 1714. Com a resultat d'aquesta segona guerra, Catalunya perdé les seves llibertats polítiques i fou integrada a la nació espanyola.

En temps més moderns Catalunya va adquirir una nova consciència de la seva personalitat nacional pròpia. En el segle XX, mitjançant un persistent esforç cultural i polític, obtingué l'autonomia amb l'adveniment de la República espanyola l'any 1931. El triomf de Franco a Espanya ha sotmès políticament Catalunya.

LLENGUA I CULTURA CATALANES

La llengua catalana evoluciona del llatí vulgar. Té la seva pròpia personalitat com a llengua romànica, igual que el francès, l'italià, el castellà, el portuguès i el romanès. Com a llengua popular, és contemporània a les altres llengües neo-llatines, però com a llengua literària les precedeix en segles.

Els primers documents escrits en català daten del segle XI i els primers textos literaris del segle XIII. Des del segle XIII al XV el català era usat en tota la vida pública. Els comtes-reis de Catalunya i Aragó usaven el català simultàniament amb el llatí en les relacions internacionals.

El primer text filosòfic en llengua popular és escrit en català. El Parlament català era el més antic de l'Europa continental. La literatura i la ciència eren florents en tots els aspectes amb l'ús del català. Ramon Llull, Arnau de Vilanova, Eiximenis i Sibiuda foren pensadors medievals catalans. Andreu Febrer fou el primer traductor de la *Divina Comèdia* i un dels grans poetes de l'antiguitat.

IMPORTÀNCIA ESTRATÈGICA DE CATALUNYA

La importància de Catalunya en les estratègies de guerra europees és esmentada en un opuscle titulat *Axis Plans in the Mediterranean*, publicat el 1939 per la London General Press, prologada pel capità Lidell Hart.

En aquesta obra es considera que Alemanya desitjaria crear una font d'inseguretat per a França a la frontera pirinenca, la frontera amb Catalunya, per tal de forçar França a mantenir un cert nombre de cossos armats al llarg d'aquesta frontera.

L'article fa referència a un llibre de Franz Pauser titulat *Spaniens zum Mittelmeer und die katalanische Frage* (Teubner, Leipzig i Berlin, 1938). El llibre forma part de les sèries «Macht und Erde».

Pauser remarca com Catalunya podria servir de terra de comunicació unint França amb el seu Imperi africà, i escriu: «Efectivament, la Gran Catalunya seria una terra pont cap a l'Àfrica i als seus recursos materials i humans. De fet, voldria remarcar la vinculació de les terres i races de *la plus grande France, la France des cent millions*». (la França més gran, la França dels cent milions).

Pauser continua: «Encara que el projecte de fundar la «Gran Catalunya» no arribés a res, la Catalunya pròpiament dita, juntament amb l'illa de Menorca, que encara no és a mans de Franco, seria suficient per a fer retrocedir el poder d'Itàlia en mar cap a les bases de la mar Tirrena i, alhora, posar seriosament en perill la posició italiana a Sardenya». Aquesta darrera frase conté la raó estratègica de l'ofensiva contra Catalunya del gener de 1939, com a una preparació preliminar d'un moviment més ampli contra França.

Una pàgina de l'opuscle crida especialment l'atenció:

«Si una Catalunya lliure podria ser d'una tan gran importància per a la seguretat de França, és ben natural que l'escriptor alemany, que intenta planificar l'encerclament de França, estigui contra el reconeixement de qualsevol grau de llibertat per a Catalunya. El General Franco està portant aquest pla a la pràctica.

»Segons Pauser, cal que Espanya domini Catalunya perquè és el país més ric de la Península, del qual en podrien obtenir molts de beneficis provinents dels impostos sobre les rendes.

»Un altre escriptor militar alemany, el Dr. Hermann Gackenholtz, que escriu sobre *La posició política militar espanyola*, també insisteix en la importància estratègica que un estat català lliure tindria per a França. "Per tant —conclou— el Govern de l'Espanya nacional no pot acceptar mai l'establiment d'un Estat Català"...

»Itàlia també manté el mateix punt de vista... el Dr. Giovanni Ansaldo, en un escrit a *Il Telegrafo* (Liorna, 17 de gener de 1939) en el qual expressa els punts de vista del Comte Ciano, deixa clar que Itàlia lluita a Espanya contra l'imperialisme francès. Segons ell, de Carlemany ençà, sempre hi ha hagut un projecte polític francès de crear un Estat català quan França s'ha vist amenaçada des de la Península. "Itàlia té interessos directes a Espanya, que són completament contraris als de França. Itàlia està interessada en reconstruir la unitat d'Espanya i en crear un estat fort. Els interessos italians són que l'Espanya nacional torni a ser novament mestressa de Catalunya".»

CATALANS A L'EXILI

El govern autònom de Catalunya va dedicar tots els esforços per a la reconstrucció de la personalitat de Catalunya, fins a l'aixecament de Franco. En els darrers trenta anys varen reviuire tots els organismes i institucions, models de democràcia i llibertat.

En l'època de la guerra civil, Catalunya era al llindar d'un altre període de realització plena de la seva personalitat. El seu govern, els seus acadèmics i professors, els seus artistes i escriptors, els seus homes de ciència, doctors, tècnics i treballadors especialitzats se n'anaren a França en exili massiu quan Franco entrà a Catalunya. A França trobaren refugi la cultura catalana i la vida catalana. França acollí homes de ciència, professors, intel·lectuals i artistes. Aquestes persones, agrupades a l'entorn del govern català a l'exili, es mantingueren en unitat estreta per tal de preservar la cultura catalana i treballaren per a la seva reconstrucció sota els auspicis del Govern francès i de les universitats i els intel·lectuals francesos.¹

La caiguda de França, però, va fer molt precària la posició dels refugiats catalans, perquè molts d'ells foren amenaçats amb ser tornats al govern de Franco. De fet alguns en foren, inclòs el president exiliat de la Generalitat Catalana, Lluís Companys, executats. Molts foren més afortunats i, després de mesos en camps de refugiats, trobaren la seva sortida en l'Amèrica Llatina, on ja hi havia petites colònies catalanes que havien contribuït al desenvolupament de les repúbliques de l'Amèrica Llatina.² Però molts encara són a França.

Els catalans de l'Amèrica Llatina presenten un front ben sòlid mitjançant la seva associació en clubs i organitzacions diverses. A Londres es va fundar un Consell Català, encapçalat per Carles Pi i Sunyer, que va ser rebut extraoficialment al Ministeri d'Exteriors britànic. Recentment s'ha format a Nova York una Delegació del Consell de Londres als Estats Units, integrada per J. M. Fontanals, J. Ventura Sureda, J. Carner-Ribalta i J. A. Gibernau (secretari general). Aquesta delegació fou inscrita al Departament d'Estat el 28 de març de 1942.

1. Catalunya a l'exili va organitzar manifestacions artístiques que foren rebudes amb gran admiració. Fou editat un resum gràfic de l'art català sota els auspicis de la *Direction Générale des Beaux Arts*, Ministère d'Instruction Publique de França.
2. El paper dels catalans en la història de Buenos Aires i Argentina durant les campanyes de 1808-09 és explicat a *Los catalanes en la Argentina* de R. Monner Sans (1927). La participació dels catalans en els afers cubans es remunta al 1898 i és relatat a *Los catalanes en América: Cuba*, de Carlos Martí (1918).

El febrer de 1940 el club català de Nova York «Casal Català» va fer un manifest³ que va enviar a tots els centres de l'Amèrica Llatina. En aquest manifest es proposava l'organització d'un congrés de tots els centres catalans a Nova York per tal de crear una «Federació d'Entitats Catalanes d'Amèrica» a fi de donar als catalans a l'exili un cos directiu centralitzat sota el guiatge d'un català prominent. Per bé que gairebé tots els grups de l'Amèrica Llatina abonaren la proposta, manifestaren que no estaven en posició d'enviar delegats, de manera que el congrés no es va arribar a celebrar mai. El nom del català esmentat més freqüentment com a possible cap dels catalans era Pau Casals, el violoncel·lista. Malgrat que no existeix cap vincle organitzat entre els grups catalans de l'Amèrica Llatina i els grups de Nova York i Londres, tots ells es mantenen en un estret contacte i intenten coordinar les seves activitats tant com sigui possible.

ORGANITZACIONS CATALANES A L'AMÈRICA LLATINA

(El Bureau of Latin American Research acaba el seu *informe* amb una llista d'organitzacions catalanes, publicacions i emissions de ràdio per tot el continent, però aquesta llista ha esdevingut obsoleta a causa dels molts afegits i reorganitzacions que caldria incorporar-hi d'ençà del juny de 1942, que fou quan va sortir l'informe. Per a una llista més completa d'aquestes organitzacions, remetem el lector a la llista de grups catalans a l'Amèrica Llatina, de l'Apèndix 2a.)

APÈNDIX núm. 3

ESPANYA, UN PAÍS PLURINACIONAL

De l'assaig «Suggested Bases for a British Policy to Spain», de William C. Atkinson. Revista *The Fortnightly*, Londres, febrer de 1945.

Els estudiants d'espanyol saben que en aquell país no hi ha una realitat més immediata i més persistent que la solució regional. Espanya és encara plural en el sentit que Gran Bretanya fa temps que ho ha deixat d'ésser. Catalunya i les províncies basques tenen les seves llengües pròpies, les seves tradicions d'administració i les perspectives polítiques, les seves afinitats culturals i els seus propis interessos econòmics, i el conjunt de tot això constitueix un sentit de nacionalisme que és encara més viu i més explosiu precisament quan el centralisme castellà està més confiat en haver-lo eradicat. No és casual que aquestes dues regions siguin, sense cap mena de dubte, les més progressives, les que tenen unes perspectives més occidentals i les més políticament madures d'Espanya. Però el problema en el passat no ha fet sinó exacerbar-se fins ara, car a l'orgull castellà li costa molt reconèixer això, i triga a adonar-se que és sovint la intransigència castellana i no la catalana o la basca, que impedeix la integració de totes tres en una unitat espanyola més elevada. Allí on els elements que formen una nació estan disposats a agafar les armes en defensa dels seus drets és raonable suposar que existeix un motiu per a una investigació objectiva. Els catalans i els bascos no serien una excepció en la generalització d'aquest criteri.

APÈNDIX núm. 4

PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA CATALANA

pel President Francesc Macià, el 14 d'abril de 1931.

«Poble de Catalunya: en nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat català, que amb tota cordialitat procurarem integrar dins la Federació de Repúbliques Ibèriques...»

Acte seguit travessà la plaça, entrà al Palau de la Generalitat i des del seu balcó parlà altra vegada:

«En nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat català sota el règim d'una República catalana, que lliurement i amb tota cordialitat anhela i demana als altres pobles germans d'Espanya la seva col·laboració en la creació d'una confederació de pobles ibèrics.»

APÈNDIX núm. 5

PROCLAMACIÓ DE L'ESTAT CATALÀ

pel President Lluís Companys, el 6 d'octubre de 1934

«Catalans! En aquesta hora solemne, en nom del poble i del Parlament, el Govern que presideixo assumeix totes les facultats del Poder a Catalunya (i) proclama l'Estat català de la República federal espanyola...»

APÈNDIX núm. 6

CATALUNYA PRIVADA DELS SEUS DRETS NACIONALS SOTA LA MONARQUIA ESPANYOLA, LA REPÚBLICA ESPANYOLA I EL RÈGIM FEIXISTA ESPANYOL

- Del decret de Felip V d'Espanya, l'any 1714, on invoca el dret de conquesta per abolir les llibertats catalanes:

«Havent pacificat amb les armes el territori de Catalunya, pertoca a la meua sobirania d'establir-hi govern.»
(Traduït del castellà.)

- Del decret del President de la República Espanyola del 2 de gener de 1935, que aboleix l'autonomia catalana garantida per les Corts Espanyoles l'any 1932:

«Art. 1r. - Queden suspeses les facultats conferides per l'estatut de Catalunya...» (Trad. del castellà.)

- Del decret de Franco del 5 d'abril de 1938, que revoca definitivament l'Estatut de Catalunya:

«...l'Estatut de Catalunya, concedit en mala hora per la República, va deixar de tenir validesa, en l'ordre jurídic espanyol, el dia 17 de juliol de 1936. (Trad. del castellà.)

«...l'entrada de les nostres armes glorioses en territori català¹ ... planteja el problema... de restaurar... el principi de la unitat de la Pàtria... etc.» (Trad. del castellà.)

APÈNDIX núm. 7

ESpanya versus CATALUNYA

Sota el títol *España frente a Cataluña*, A. Sieberer, un periodista austríac, va publicar un llibre molt ben informat del qual en traiem les cites següents:

«En el segle XV Castella havia establert per la força, la riquesa i el poder, el seu domini sobre tots els pobles de la Península... L'alçament simultani de Portugal i Catalunya... fou un signe de l'exhauriment del poder castellà. Les forces perifèriques començaren a sobrepassar les del centre. Portugal guanyà la seva independència. Catalunya va haver de tornar al jou austro-espanyol. La rebel·lió de 1640 és la prova clara que Castella no havia triomfat en el seu intent d'assimilar els pobles ibèrics i fondre'ls en una nació espanyola unificada.

»Els castellans havien conservat, dels seus antics dies de glòria, una arrogància desproporcionada. Es consideraven ells mateixos l'espina dorsal d'Espanya. Es consideraven com a pertanyents a un grau més elevat de civilització que els atorgava el dret de decidir damunt les altres races d'Espanya... Mentre duri aquesta idea arbitrària de les vàlues en la ment dels castellans, no hi podrà haver pau en el país.

»...És una follia intentar imposar una unió entre les parts diferents d'un gran Estat quan aquests nuclis han assolit la majoria d'edat i quan un d'ells no té altra cosa que el poder d'obtenir aquesta unió per la força. Això és el fruit d'un esperit poc raonable i capriciós, mancat del coneixement de la realitat i ignorant del sentit de com utilitzar la força. Aquesta és la raó per la qual Espanya ha perdut totes les seves colònies i conserva una agitació inacabable dins el país.

»La incapacitat dels castellans per viure en sincera comunitat amb els germans que tenen els seus mateixos drets; la seva incapacitat per considerar que els ideals i les peculiaritats dels altres tenen els mateixos drets que el seus; la incapacitat per a un autosacrifici democràtic, són les causes de la decadència d'Espanya. Castella no només ha escampat la llavor de la discòrdia amb el seu centralisme irrefrenable, sinó que també ha impedit el desenvolupament de les forces naturals dels diferents pobles i el de la pròpia Espanya. La imatge de Castella és comparable a un cap d'or damunt una estàtua d'argila.

»Aquest esperit dominador i aquest furor assimilador encara ara fa víctimes. El camp de batalla és més petit de cada dia, però Catalunya ha estat elegida com a la víctima principal.»

LES RELACIONS POLÍTIQUES ENTRE ELS POBLES IBÈRICS

La Societat Catalana d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials, establerta a Buenos Aires, ha fet pública la declaració següent, signada per Pelai Sala, president, Joan Cuatrecasas i P. Mas i Parera:

«La Península Ibèrica forma un grup geogràfic de pobles amb els quals, en èpoques diferents tot al llarg de la història, un d'ells ha intentat construir una unitat política. Els resultats han estat diversos. El fet que, en temps recents, l'intent d'establir i consolidar aquesta unitat política s'hagi portat a terme sota la forma d'un estat totalitari, ignorant totes les característiques ètniques i lingüístiques dels diferents pobles ibèrics, ha creat molt de descontentament i àdhuc reaccions violentes per part dels diferents grups envers el coadjutor d'aquest Estat espanyol, és a dir, Castella.

»A Castella la idea de l'Estat absolutista és preponderant i això ha estat causa de guerres i de pèrdua d'una gran quantitat d'energies en l'intent d'imposar aquesta mena d'Estat. I atès que l'absolutisme no és cap llei, sinó força i coacció, durant els darrers segles els pobles ibèrics han viscut enmig d'una latent revolta permanent. Això ha donat una aparença d'elements pertorbadors de la vida de l'Estat espanyol al nucli d'allò que hauria pogut esdevenir el vehicle normal per a l'ordre i la consolidació.

»No obstant això, mitjançant la seva política assimiladora, Castella ha aconseguit de reduir a la seva forma de vida alguns dels pobles que en l'Edat Mitjana havien assolit una forma més o menys perfecta de vida estatal pròpia. Però ha fracassat en la dominació d'alguns altres. És per això que l'intent d'una unitat política de la Península, iniciada a finals del segle XV sota el pretext d'una unitat catòlica, no ha tingut l'èxit que els seus iniciadors i continuadors havien esperat. La prova millor n'és un Portugal independent. Per altra banda, la subsistència a través de totes les vicissituds de nacions vives, com per exemple els grups ètnico-lingüístics del País Basc-Navarra, de Catalunya-València-Illes Balears, i Galícia-Portugal, és una altra prova del fracàs de la forma unitària que Castella ha intentat imposar per a formar tots junts l'Estat espanyol.

1. Noti's la invocació al dret de conquesta en termes idèntics als utilitzats per Felip V l'any 1714.

»Per a la prosperitat de cada una de las nacions peninsulars —Castella, Catalunya, País Basc i Galícia-Portugal—, i per a la normalització de les seves interrelacions, és urgentíssim aconseguir una reorganització total de la seva vida política, basada en: 1) una veritable conciliació de les demandes diferents de sobirania nacional, 2) un esperit de cooperació real que eliminaria qualsevol ambició hegemònica o qualsevol grup particular, i 3) un sentit general del deure per part de cada nació peninsular en la contribució a la reconstrucció i la pau d'Europa i a la prosperitat del món.

»CONCLUSIONS: 1) Ni un Estat unitari espanyol, ni una política de concessions autonòmiques precàries, ni una completa separació de les diferents nacionalitats, no aconseguiria l'acompliment de la missió reservada a cada un dels pobles ibèrics en el decurs present de cooperació internacional, solidaritat humana i democràcia universal. 2) Les relacions polítiques entre les nacionalitats ibèriques haurien d'estar dirigides a promoure una col·laboració mútua dels diferents pobles, en el si d'un règim de respecte recíproc i de veritat, de manera que cada nacionalitat pugui decidir el seu propi destí en benefici general del conjunt dels pobles ibèrics.»

APÈNDIX núm. 8

LA RECONSTRUCCIÓ POLÍTICA DE LA PENÍNSULA IBÈRICA

Una Declaració del Consell Nacional Català a Londres, signada pel seu President, Carles Pi-Sunyer, el 24 d'agost de 1944:

«Nosaltres, catalans, tenim una concepció profunda i seriosa d'Espanya, una concepció que emana de la nostra consciència i mentalitat catalanes.

»En el decurs de generacions i per nombrosos camins hem intentat harmonitzar la realitat indestructible de la individualitat natural de Catalunya amb una organització política de la Península que fes possible, no només la tolerància, sinó també la col·laboració activa. Els catalans varen creure que la República Espanyola demostraria ser la mena de règim en el qual s'assolirien aquests anhels, si és que prevalia la lleialtat. Però els esdeveniments, d'aleshores ençà, han marcat una profunda impressió en l'ànima catalana. La darrera guerra civil i la repressió feixista subsegüent han influït irrevocablement, tan profundament com els esdeveniments de 1640 i de 1714, en el curs de la història catalana. El bombardeigament de les nostres ciutats, la invasió del nostre sòl, la derogació violenta del nostre Estatut —que el nostre poble havia obtingut per plebiscit i que les Corts havien sancionat i incorporat a la Constitució espanyola—, l'abolició de les nostres lleis, la prohibició de la nostra llengua nacional, la supressió de la nostra cultura, l'intent de dispersió de les nostres indústries, l'assassinat del nostre president Lluís Companys, tot això són atrocitats que no es poden cometre contra una nació tan vital i tan conscient com la nostra sense generar conseqüències fatals. Cap demòcrata espanyol no pot esperar que els catalans s'enganyin ells mateixos i tanquin els ulls a la realitat, i deixin de lluitar per a que no retorni el tràgic passat impossible. Catalunya no actuarà mai amb un esperit de rancor o de venjança, però la cautela i la responsabilitat més elementals obliguen imperativament els dirigents de Catalunya a tenir presents les lliçons com una advertència per al futur.

»Estem convençuts que ha arribat el moment d'un canvi radical en l'estructura política d'Espanya, i nosaltres, catalans, ajudarem de tot cor, amb la visió i la voluntat, els homes d'Estat a crear la nova Comunitat Hispànica. Dins aquesta Comunitat, la unitat orgànica de les diverses nacions membres trobaran la seva expressió mitjançant la independència de cada una i la interdependència de totes. Cada una ha de tenir el dret d'auto-governar-se lliurement i han de resoldre plegades, sobre una base d'igualtat, els problemes que els són comuns.

»Aquesta és una solució que nosaltres, catalans, desitgem profundament i que, incidentalment, està perfectament en

consonància amb els principis d'organització política que ara prevalen. La Confederació, com a mitjà d'integració de nacions germanes, ha estat una fórmula catalana d'ençà de l'Edat Mitjana. I un català —Pi i Margall— fou un dels més il·lustres exponents de la Federació Ibèrica com a sistema polític modern. Hem d'afegir que el camí emprès per unes comunitats de pobles tan grans com són la Comunitat Britànica de Nacions, els Estats Units d'Amèrica i la Unió de Repúbliques Soviètiques, interpreta plenament les idees catalanes en la matèria i ofereix la solució, tal i com la proposa Catalunya, al més difícil de tots els problemes peninsulars.

»Ens agradaria que la democràcia espanyola, conscient del significat i transcendència del moment present, contemplés la nostra actitud oberta i lleial sense suspicàcia, i que acceptés la sinceritat, la positivitat, la fecunditat i la promesa de futur que aquesta actitud comporta. L'unitarisme antiquat, d'origen no hispànic, que tan sovint ha enterbolit les relacions entre les nacionalitats que conformen l'Estat Espanyol, és una amenaça igualment mortal per a la pròpia Castella. Els castellans estaran condemnats a viure sota una dictadura perpètua si s'entesten en preservar l'unitarisme, car només un règim de força pot mantenir les nacionalitats perifèriques sota dominació.

»La causa de la democràcia a Espanya està inseparablement lligada a la causa de la llibertat de les seves nacionalitats. Només en la veritable democràcia i alliberament pot existir un clima polític de dret, en el qual és possible la solució de tots els problemes hispànics. I ni la democràcia ni l'alliberament no poden ser certs si les relacions entre els pobles no estan basades en la justícia i no en l'abús de poder. La nostra actitud és cordial, responsable i constructiva. Oferim la mà als demòcrates espanyols i confiem que ells ens oferiran les seves per tal que, plegats, puguem emprendre el camí per a alliberar la nostra pàtria esclavitzada.»

PER ESTABLIR L'ORDRE A ESPANYA

D'un memoràndum presentat per la Delegació dels Estats Units del Consell Nacional Català de Londres al Bureau of Nationalities de Washington:

«En presentar aquest pla per establir l'ordre a Espanya immediatament després de la caiguda de Franco i del règim feixista, cal necessàriament que ens limitem a Catalunya. Plans similars haurien de ser esbossats pels altres territoris de l'anterior República Espanyola.

»Creiem fermament que no és possible una reorganització política a Espanya que no contempli l'estructura política i ètnica real del seu territori. Prescindint del *status* oficial i de l'organització d'Espanya en els anys passats, per als propòsits de restaurar l'ordre i per fer una reorganització política, Espanya hauria de ser considerada com és de fet en l'actualitat: un país plurinacional. L'anterior Estat Espanyol, unitari i centralitzat, serà dividit territorialment per tal de donar *status* legal a les seves diferents nacionalitats o pobles: Castellans, catalans, bascos i gallecs.

»En recomanar aquestes mesures dràstiques ho fem amb la convicció que és l'únic camí de tractar amb èxit la complexitat dels problemes espanyols i perquè sabem que qualsevol esforç per a la reorganització política basat en qualssevol altres termes està condemnat al fracàs. L'acció de les Nacions Unides en l'establiment momentani d'aquestes divisions territorials estarà plenament justificada, particularment si s'estableix amb claredat que això es fa amb el propòsit de simplificació i per permetre'ls garantir l'ordre en aquells territoris.

»Certament seria una tasca àrdua, o fins i tot impossible, aquesta de pacificar i reorganitzar els diferents territoris de la Península des d'un punt central com Madrid. Parlant en general, els problemes d'aquests territoris són radicalment diferents i tot sovint oposats als de Castella.

»Un altre avantatge d'aquesta divisió seria la creació de governs territorials a través dels quals seria possible crear finalment una Confederació de Pobles Ibèrics com un dels grups dels Estats Units d'Europa.

»D'acord amb les consideracions esmentades, sotmetem ara el següent pla per a la reorganització de Catalunya, que s'ha de portar a terme immediatament després de la caiguda del règim de Franco.

»a) Un Govern català provisional (integrat exclusivament per dirigents catalans) s'establirà a Barcelona. Aquest Govern provisional o Comitè serà responsable únicament davant les Nacions Unides per al manteniment de l'ordre a Catalunya i treballarà en plena cooperació amb l'AMG (Allied Military Government): (Sota demanda, proporcionarem una llista de dirigents catalans adequats per ser nomenats per aquest Comitè o Govern provisional.)

»b) Les bases d'operació d'aquest Govern provisional català seran la Carta Constitucional de Catalunya, coneguda com «Estatut Interior de Catalunya» tal i com va ser votat pel Parlament Català, i serà efectiu fins que el dret d'autodeterminació sigui retornat als catalans.

»c) Aquest Govern provisional de Catalunya (que més tard podria ser el representant del poble català en una Confederació de Nacions Ibèriques) farà una proclamació en el moment de prendre possessió en el sentit que: »"El Govern Provisional de Catalunya, amb el ple suport de les Nacions Unides, s'ha establert amb el propòsit de restaurar l'ordre i la pau. La vida individual, la propietat privada, les relacions socials i les creences individuals estan garantides a tots els ciutadans complidors de la llei. Són declarats legals tots els partits polítics i socials, i totes les tendències, amb llibertat d'operació, per bé que les seves aspiracions i programes particulars s'han de subjectar momentàniament a les mesures preses per a la preservació de l'ordre. El Govern Provisional Català reconeix el dret d'autodeterminació del poble català i, tan aviat com la situació ho permetrà, farà efectius els plebiscits necessaris de manera que totes les aspiracions nacionals polítiques i socials puguin ser establertes legalment d'acord amb la voluntat del poble."

»Es farà una proclamació addicional en el sentit que:

»"El Govern Provisional Català procedirà immediatament a l'establiment de tribunals de justícia per a examinar i jutjar tots els casos de greuges que datin d'ençà del començament de la Guerra Civil espanyola el juliol de 1936, inclòs el període de post-guerra fins a la data present, i abraçarà tant els casos de propietat com els de danys personals. Es declara aquí que qualsevol que es prengui la justícia per la mà i sigui culpable d'un acte de venjança serà severament castigat, àdhuc amb la pena de mort si cal."

»d) El Govern Provisional Català tindrà els següents departaments o ministeris: Presidència, Interior, Justícia, Serveis Públics, Economia, Treball, Educació i Sanitat. Els quatre problemes principals que el Govern català ha de resoldre immediatament són: Distribució d'aliments, Serveis Públics, Ordre Públic i Comunicacions.»

»Governs o Comitès idèntics s'han d'establir a Madrid, Bilbao i La Coruña per als altres tres territoris, és a dir, Castella, País Basc i Galícia.

L'ACTITUD CATALANA DAVANT LA QÜESTIÓ D'UNA RESTAURACIÓ MONÀRQUICA A ESPANYA

De la declaració feta pública pel Consell Nacional Català de Londres:

PER QUÈ ELS CATALANS NO PODEM PARTICIPAR EN UNA RESTAURACIÓ: LA MONARQUIA NO POT RESOLDRE CAP DELS PROBLEMES FONAMENTALS D'ESPANYA. EL SEU FRACÀS PROVOCARIA UNA ALTRA REVOLUCIÓ.

L'experiència passada dels catalans amb la Monarquia, l'actitud dels monàrquics contra Catalunya durant la guerra civil, les seves idees sobre el problema de les nacionalitats, i les declaracions del pretendent des de Roma i Lausana, amb la seva insistència sobre la «unitat d'Espanya» i la restauració de la «Monarquia tradicionalista o absolutista»,

tots aquests fets prevenen els catalans de fer-se cap iHusió pel que fa a la Monarquia. No pot ser democràtica, ni pot resoldre el problema de les nacionalitats.

Fins ara el pretendent no ha donat cap indicació que una Monarquia restaurada moderaria la seva hostilitat tradicional envers les nacionalitats no castellanès. Encara que hi hagués bones promeses, una Monarquia, molt menys que una República, no pot oferir garanties que l'autonomia no serà abolida novament per un dictador o un «*pronunciamiento*». Un cop d'Estat d'un grup de generals sembla ser la millor esperança per a que el pretendent esdevingui rei. L'aristocràcia terratinent de Castella sembla ser l'única classe disposada a donar un suport unànime i sincer a la Corona. Tot això són indicacions clares que la Monarquia, a més de no ser genuïnament democràtica, no serà capaç de resoldre els problemes fonamentals d'Espanya (com és ara, com a mínim, el militarisme castellà, o el problema agrari d'Andalusia, Extremadura i Castella).

Un grup ben conegut de financers internacionals, i potser alguns industrials, també donaran suport a una restauració. Però la Corona no pot tenir la promesa de cap suport per part de la majoria del poble. Seria pràcticament impossible crear una majoria monàrquica en el Parlament mitjançant unes eleccions genuïnes. Per això el pretendent parla de restaurar la Monarquia tradicionalista o absolutista que «nodeu el seu poder a cap elecció i no necessita del compromís amb ningú... l'únic que necessita és consolidar la seva pròpia autoritat». (Proclamació feta pública a Roma el 28 de febrer de 1942.)

No hi ha a la vista cap dirigent important, ni cap -grup suficientment ampli de polítics capaços i experimentats que poguessin fer triomfar una restauració. El senyor Ventosa, per molt ben equipat que estigui, no serà mai acceptat com a dirigent pels catalans, i encara menys pels castellans. Aquest darrer punt és d'una importància decisiva per a un règim essencialment castellà com és la Monarquia. Sigui el que sigui el que els monàrquics li prometin, i siguin els que siguin els seus avantatges inicials, les forces que treballen al voltant de la Monarquia produiran, tard o d'hora, els mateixos resultats que abans de la caiguda de la Monarquia. Els nous intents de cooperació amb la Monarquia del senyor Ventosa només seran recompensats amb una altra sèrie de decepcions i fracassos.

La Monarquia ha deixat de ser un ideal capaç d'encendre els cors i els pensaments de fa majoria del poble d'Espanya. L'ideal republicà, si és utilitzat assenyadament pels no monàrquics, recobrarà aviat la seva força abassegadora, especialment quan el poble sent que la República era el seu règim i que els va ser arrabassat per les classes altes espanyoles en aliança amb estrangers, els nazis alemanys i els feixistes italians. Aquesta fusió de sentiment nacional i popular pot arribar a ser, si no és maltractat, un material altament explosiu.

Algunes persones abriguen l'esperança que si el rei garanteix una amnistia al gran nombre de gent que hi ha a les presons i als camps de concentració, es produirà un ressorgiment de gratitud i de simpatia envers ell. Però això és malinterpretar barroerament l'esperit espanyol, i com a mesura de política pràctica resultaria un fracàs.

Ni els presoners ni els seus parents no han oblidat que els monàrquics s'uniren als falangistes en la lluita contra els republicans, que hi ha hagut ministres monàrquics en el gabinet del general Franco i que la Llei de Responsabilitats Civils porta la firma d'un ministre monàrquic tradicionalista.

Les idees de correcte o equivocat, de justícia i injustícia són profundament sentides en els cors de tots els pobles d'Espanya. Sabran distingir clarament entre allò que els sembli un favor o allò que és una mera cessació d'una injustícia. Per altra banda, la persecució no fa sinó reforçar la gent en les seves conviccions. La gent que ha sofert a causa de les seves conviccions republicanes o socialistes, o pel seu patriotisme basc o català, no donaran mai suport a un rei només perquè els garanteix una amnistia. Tots els pobles d'Espanya tenen massa respecte envers els seus ideals.

Les diverses declaracions fetes públiques pel Pretendent han causat molt de recel. De les seves frases florides no en surten idees concretes ni constructives per al futur del país; no diu res sobre la pacificació de les ments i dels cors

dels ciutadans de totes les classes per tornar-los a agermanar; no diu res sobre la política ~ seguir en relació a. les nacionalitats, o de com emprendre els problemes econòmics i socials de la postguerra; cap solució per a cap problema fonamental, com és ara la qüestió agrària, l'educació, l'exèrcit o la reorganització del servei civil; i, sobretot, no res sobre cap política per mantenir l'ordre. El silenci sobre tots aquests punts indica que la Monarquia pretèn seguir la seva antiga política de minimitzar els problemes existents o tancar els ulls amb l'esperança que desapareixeran o, el que encara seria pitjor, utilitzar la força d'un règim absolutista per a fer-los desaparèixer.

La mera existència d'un rei en el tron a Madrid no portarà màgicament una solució per Espanya. Monarquia i República han esdevingut només etiquetes: les coses importants són les forces subjacents i la seva habilitat per trobar una solució als problemes que afecten l'organització i l'existència real dels pobles d'Espanya.

Amb el pas dels anys es confirmarà allò que ara no pot ser previst: que una altra restauració de la Monarquia que ha governat Espanya intermitentment durant els darrers 150 anys acabarà novament en el fracàs i en la revolució. Una altra convulsió per expulsar una monarquia absoluta insolent que només havia estat recolzada per les classes altes, juntament amb el ressorgiment del sentiment nacional i popular esmentat més amunt, connectats amb les agitacions revolucionàries provinents d'altres fonts i que bullen per tot Europa, pot resultar veritablement desastrosa, particularment per a la causa de les democràcies de l'Europa occidental. Els catalans demòcrates i patriotes tremolen només de pensar que el seu país pugui tornar a caure en una altra revolució si el fatal pèndol espanyol es posa novament en moviment.

PER RESUMIR:

La Monarquia només tindrà el suport de l'aristocràcia terratinent de Castella, d'alguns generals, d'un grup internacional de financers, i potser d'alguns industrials -però no de la majoria del poble.

Per tant, la Monarquia serà necessàriament un règim absolut i no un règim democràtic.

Aquesta Monarquia serà incapaç de resoldre ni el problema de les nacionalitats ni cap altre problema fonamental d'Espanya.

La Monarquia experimentarà un fracàs al cap de pocs anys, i els pobles d'Espanya seran llançats de bell nou a una revolució.

Així, la Monarquia fracassarà finalment en allò que és el seu propòsit fonamental: mantenir l'ordre i evitar la revolució.

Essent aquest un procés previsible lògicament, els catalans no tenen interès en embarcar-se en l'aventura perillosa d'una restauració monàrquica.

COM SUBSTITUIR FRANCO A ESPANYA

D'un article de *Free Catalonia*, publicat per patriotes catalans a Nova York el 13 de setembre de 1944.

«Sembla que una de les preocupacions de les Nacions Unides, especialment dels Estats Units i d'Anglaterra, és com trobar una sortida a la insostenible situació espanyola i, específicament, com eliminar Franco i substituir el règim falangista. Aquesta preocupació : es "demostra en les idees forassenyades que aparentment han estat considerades en els últims mesos, tant a Londres com a Washington. Ens referim especialment al pla de restaurar la monarquia borbònica en la persona de Don Juan; i al de la implantació d'un directori eclesiàstic o militar, encapçalat pel cardenal Segura i per algun Darlan espanyol; i per últim, però no com a cosa' menys important, a la noció que la solució més bona seria la prolongació, del comandament ,de Franco amb un règim nominalment democratitzat com el de Portugal sota Salazar.

»Afortunadament, totes aquestes idees han caigut pel seu propi pes i les Nacions Unides es troben, pel que fa al cas espanyol, en la mateixa situació que estaven fa sis mesos.

»Però hi ha una fórmula per substituir Franco i el règim falangista a Espanya! No és una panacea màgica ni tampoc cap d'aquests bells esquemes que els planificadors de darrera fornada ens ofereixen dia si dia no. La nostra solució està fonamentada en el coneixement profund de la situació espanyola i en l'acurada apreciació de les reaccions de la gent a Espanya.

»Sabem que la preocupació més gran de les Nacions Unides no és, en particular, la solució última que prevaldrà a Espanya i que restaurarà la llibertat i la pau a la Península Ibèrica. Aquesta solució última serà la lògica, és a dir, la derivada dels principis de la Carta Atlàntica i les regles establertes en la Conferència de Pau o unes d'equivalents.

»Actualment el problema és trobar una fórmula intermèdia que permeti una transició suau del feixisme a la democràcia, una fórmula la principal virtut de la qual seria evitar una revolució sagnant en el territori ; espanyol. Aquesta és la fórmula que nosaltres suggerim i que derivem tot simplement de la voluntat del veritable poble d'Espanya.

»Però l'èxit de la nostra recomanació dependrà de la voluntat i de la decisió ferma de les Nacions Unides de resoldre d'una manera expeditiva la lamentable situació d'Espanya. Amb això, no volem dir que s'hagi d'aplicar a Espanya el "tractament búlgar" a l'estil rus. No és necessari. No cal que hi hagi cap declaració de guerra ni cap trencament de relacions contra Franco. No cal que s'estacioni cap exèrcit a la frontera espanyola. Només cal que les Nacions Unides facin saber a Franco que ha arribat el moment final de la seva trajectòria.

»Algunes ànimes cànides poden suposar que Franco insistirà en mantenir-se una mica més de temps en el seu tron dictatorial, que prometrà fer bonat i tornar-se cent per cent demòcrata. Creure que aquesta serà la reacció de Franco demostraria un coneixement ben pobre de la naturalesa humana i de la psicologia del baladrer. Franco estarà més que agraït als aliats per una sortida tan elegant i tan segura com aquesta. Un passaport a Portugal podria ser el reclam momentani, cosa que no l'absoldria, però, dels seus crims com a criminal de guerra. Altres mitjans de persuasió poden ser l'esment casual de les forces subterrànies espanyoles, de les quals ja en té coneixement, i de la imprudència que suposaria la seva presència a Espanya sota un triomf popular en unes eleccions democràtiques.

»Un cop Franco fora del país, tot l'afer consisteix en nomenar les persones adequades que estan disposades a acceptar la responsabilitat del manteniment de la llei i l'ordre a Espanya. No caldrà que les Nacions Unides hagin d'intervenir en els afers interns d'Espanya: el seu simple suport als dirigents nomenats evitarà qualsevol defalliment dels espanyols alliberats, en el bon sentit.

»No obstant això, caldrà tenir cura en l'elecció dels dirigents de la regulació i administració provisional de la Península. No volem plantejar aquí la complexitat de problemes de legitimitat ni els de la més o menys àmplia representativitat que esgrimeixen els diferents dirigents. Aquest és un afer que el poble d'Espanya aclarirà juntament amb els homes nomenats provisionalment, de la mateixa manera que a França s'està aclarint gradualment aquesta mateixa qüestió.

»Nosaltres només parlem en raó de la practicabilitat i en l'interès de l'ordre que volem assegurar. En el nomenament de les autoritats provisionals per la substitució de Franco i del règim falangista caldrà tenir presents alguns problemes bàsics d'Espanya. No és una qüestió de personalitats ni tampoc de l'afiliació política dels dirigents triats. Ens referim primordialment al caràcter plurinacional de la Península.

»No es aquí el lloc per parlar de les aspiracions polítiques de les nacionalitats ibèriques (Catalunya, País Basc, Galícia i Espanya pròpiament dita, aquesta darrera formada per les terres de parla castellana). Però només els dirigents particulars de cada un d'aquests territoris es poden fer responsables davant les Nacions Unides del manteniment de la llei i l'ordre en el seu sector del país. Intentar mantenir l'ordre i organitzar una nova vida a Espanya, àdhuc

provisionalment, des d'un punt determinat, per exemple Madrid, seria una invitació al fracàs. A més, els moviments patriòtics i clandestins de la Península estan organitzats d'acord amb aquesta divisió bàsica. Naturalment, totes les forces s'uniran en una acció comuna, però per exemple, les ordres donades a la població de Catalunya i del País Basc no seran realment efectives si no provenen dels seus propis dirigents catalans i bascos. Per tant, la fórmula proposada pot ser resumida de la manera següent:

- a) Pressió diplomàtica a Franco per part de les Nacions Unides, cominant-lo a acabar el seu règim.
- b) Instauració de Governos locals a Castella, Catalunya, País Basc i Galícia amb el propòsit de restaurar la llei i l'ordre i d'efectuar el pas a la vida democràtica.
- c) Referèndums a Castella, Catalunya, País Basc i Galícia per a determinar les seves aspiracions en la reconstrucció política de la Península Ibèrica.
- d) Constitució d'un Comitè Ibèric en el qual els delegats castellans, catalans, bascos i gallecs, amb igualtat de drets, discutiran la fórmula del nou Estat espanyol o ibèric, d'acord amb la voluntat manifestada pels seus respectius pobles.

»Estem segurs que els resultats d'aquest procediment serà el pas suau del feixisme a la democràcia, sense la concurrència d'un trasbals sagnant; la satisfacció general en cada sector de la Península en aquest primer pas cap a la llibertat; i, finalment, una Confederació dels Pobles Ibèrics (Estats Units d'Espanya o d'Ibèria, dins els quals també Portugal pot ser invitat), i que encaixarà perfectament en la reconstrucció general d'Europa d'acord amb els plans de les Nacions Unides.»